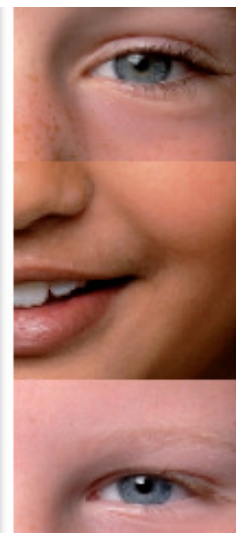

HUN SOCIALE TALENTEN

Wanneer is een kind sociaal competent?

Sociaal competent, dat ben je niet zomaar. Kinderen worden niet sociaal competent geboren, dat moeten ze leren. Van u, thuis, maar ook op school. Wanneer is een kind eigenlijk sociaal competent? Hieronder geven we een aantal voorbeelden van sociaal competent gedrag aan de hand van de acht gedragscategorieën, waarop de methode *Kinderen en...hun sociale talenten* is gebaseerd.

DE ACHT GEDRAGSCATEGORIEËN

ERVARINGEN DELEN

Kinderen vertellen elkaar, of u, wat ze meemaken. Leuke verhalen, maar ook negatieve dingen. Bijvoorbeeld door een grapje met elkaar te maken, maar ook door aan de juf (of aan u) te vertellen als er iets naars gebeurd is.

AARDIG DOEN

Kinderen zijn aardig voor elkaar. Bijvoorbeeld door een ander een keer te helpen, of door iemand een complimentje te geven.

SAMEN SPELEN EN WERKEN

Kinderen doen dingen met elkaar. Ze overleggen met elkaar, maken afspraken of bedenken activiteiten om samen te doen. Bijvoorbeeld als ze vragen of ze mee mogen doen aan een spelletje, of als ze afspreken wat ze zullen gaan spelen.

EEN TAAK UITVOEREN

Kinderen kunnen zelfstandig een taak doen. Bijvoorbeeld de planten water geven of hun schoolwerk afmaken. Maar ook: doorzetten als het niet meteen goed gaat.

JEZELF PRESENTEREN

Kinderen maken contact met andere kinderen. Bijvoorbeeld door een praatje te maken met kinderen die ze niet kennen of door in de groep iets te vertellen.

EEN KEUZE MAKEN

Kinderen kunnen zelf kiezen op grond van eigen overwegingen en kunnen de gevolgen van hun keuze overzien. Ze kunnen ook op een beslissing terugkomen.

OPKOMEN VOOR JEZELF

Kinderen zorgen goed voor zichzelf. Door er bijvoorbeeld iets van te zeggen als iemand voortdrukt, of als iemand zich niet aan een afspraak houdt.

OMGAAN MET RUZIE

Kinderen lossen zonder slaan een ruzie op. Bijvoorbeeld door eerst te luisteren naar wat de ander eigenlijk wil. Of door af en toe een beetje toe te geven.

De methode *Kinderen en... hun sociale talenten*

Met de methode kunt u planmatig werken aan de sociale competentie van leerlingen van groep 1 tot en met groep 8. Planmatig, want de lessen zijn heel gestructureerd opgezet en ze behandelen alle bouwstenen waaruit sociaal competent gedrag is opgebouwd. In de lessen komen alle aspecten van sociale competentie aan bod.

Elke les bestaat uit een periode van twee weken, waarin één doel centraal staat. In die twee weken besteedt u in de les, maar ook buiten de les, aandacht aan dat doel. Op deze manier worden de leerlingen uitgedaagd om in de praktijk toe te passen waarover ze in de les met elkaar hebben gesproken. In elke lesmap vindt u:

DE PRAKTISCHE HANDLEIDING

De Praktische handleiding is te vinden in de map met lessen voor elke groep en is met name belangrijk voor de leraren. In de Praktische handleiding wordt uitgelegd hoe de lessen het beste gegeven kunnen worden.

20 LESSEN MET WERK- EN/OF KOPIEERBLADEN

De lessen worden verderop in dit proefkatem toegelicht!

REMINDERKAARTEN

Bij iedere les hoort een zogenaamde *reminderkaart*. Deze *reminderkaarten* vindt u in iedere map. Op zo'n kaartje staat de categorie en het doel van de les, ondersteund door een plaatje.

ZORGCATERN

Het zorgkatem *Kinderen en ... hun sociale talenten voor zorgleerlingen* is geschreven voor leraren die met zorgleerlingen werken. Dit kunnen leraren in het speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs zijn, maar ook leraren in het regulier onderwijs. Met behulp van dit katem kunnen lessen zo aangepast worden dat ze voor alle leerlingen geschikt zijn.

LIEDJES CD VOOR GROEP 1 T/M 4 EN VOOR GROEP 5 T/M 8

In iedere map zit een liedjescd. Er is een cd voor groep 1 t/m 4. Ook is er een liedjescd in de mappen van groep 5 t/m 8. Deze liedjes horen bij lessen. In de les wordt verwezen naar het liedje. De liedteksten zijn opgenomen in de lessen.

Naast de lesmappen bestaat de methode uit:

MAP MET THEORETISCHE VERANTWOORDING EN IMPLEMENTATIEHANDBOEK

Naast de Praktische handleiding is er een *Theoretische verantwoording*. Hierin vindt u meer achtergrondinformatie en een verantwoording van de onderliggende visie.

In het *Implementatiehandboek* wordt beschreven hoe de methode het beste kan worden ingevoerd op uw school. Ook de samenhang met andere producten naast de methode komt uitgebreid aan de orde.

PRAATPLATEN EN KIJKWIJZER

Voor de onderbouw zijn vier praatplaten met bijbehorende kijkwijzer beschikbaar:

Voor groep 1 en 2 kunnen de praatplaten 'De klas' en 'De speelplaats' worden gebruikt,

voor groep 3 en 4 de praatplaten 'De gymzaal' en 'Het schoolreisje'. In deze platen zijn alle doelen van de acht categorieën verwerkt. De praatplaten zijn ook digitaal beschikbaar via www.klasstv.nl.

AUDIO VISUEEL MATERIAAL KLASSE TV

Voor de bovenbouw (groep 5 t/m 8) zijn filmpjes beschikbaar op KlasseTV. Deze filmpjes horen bij lessen. In de les wordt verwezen naar het filmpje. Het filmpje kan bijvoorbeeld dienen om een probleemsituatie weer te geven. Voor meer informatie www.klassetv.nl.

HET ASOSPEL

Dit bordspel onder de titel *Het Asospel, Hoe (a)sociaal ben jij?* is geschikt voor leerlingen uit de bovenbouw. In groepjes kunnen zij het spel spelen waarbij er een beroep wordt gedaan op hun sociale competentie. Dit spel is een aantrekkelijk instrument om de leerlingen na te laten denken en praten over sociale situaties.

MATERIAAL VOOR BETROKKENHEID OUDERS

Ouderbrochures en PowerPoint Presentatie voor ouderavond

Ouders spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van sociale competentie.

Er is een speciale *Ouderbrochure* geschreven bij de methode en ouderbrieven voor elke gedragscategorie. Met bovendien een speciale presentatie voor ouderavonden. Zie voor de ouderbrieven en de PowerPoint: www.kwintessens.nl

LEERLINGVOLGSYSTEEM SOCIALE COMPETENTIE

DE SCOL

De *Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL)* is een digitaal leerlingvolgsysteem dat in kaart brengt hoe sociaal competent een leerling zich in verschillende situaties op school gedraagt. Het instrument bestaat uit 26 vragen, verdeeld over de acht bekende gedragscategorieën. De SCOL geeft resultaten per leerling, per groep of per school.

De SCOL observatielijst gaat uit van dezelfde visie op sociale competentie als *Kinderen en... hun sociale talenten*. De gedragscategorieën die de basis vormen van onze methode, worden ook gebruikt in de SCOL. De SCOL sluit dan ook naadloos aan bij *Kinderen en... hun sociale talenten*.

Meer informatie over de SCOL? Kijk op www.kwintessens.nl of neem contact op met een van onze consultants. Onze consultants kunnen u ook informeren over andere materialen ter ondersteuning van het werken aan sociale competentie op uw school.

De lessen van Kinderen en... hun sociale talenten

En nu de praktijk. Hoe gaat u aan de slag met de lessen? We geven hierna aanwijzingen en tips per lesonderdeel. Vervolgens hebben we per groep één les opgenomen als voorbeeld. Zo komen in de proefkatern alle acht gedragscategorieën aan bod.

OPBOUW VAN DE LES

Alle lessen hebben dezelfde opbouw. Elke les begint met een korte omschrijving. Met behulp van deze omschrijving kunt u snel overzien waar de les over gaat, wat de lesdoelen zijn, voor welke groep de les geschreven is, hoe lang de les ongeveer duurt en welke materialen u erbij nodig hebt.

LESDOELEN

Elke les bevat twee tot drie kennis- of vaardigheidsdoelen. Een kennisdoel gaat over weten: in de lessen activeert en actualiseert u oude kennis, en daar voegt u nieuwe kennis aan toe. Een vaardigheidsdoel gaat over kunnen: u oefent observeerbaar gedrag.

Het belangrijkste doel voor de les staat bovenaan. Aan dit doel besteedt de les dus de meeste aandacht.

BASISLES 1: VERKENNING EN PROBLEEMSTELLING

In deze fase van de les gaat het er om dat u aansluit bij de eigen ervaringen en leefwereld van de leerlingen en dat u hun voorkennis over de lesdoelen van de les activeert. U vraagt naar de eigen ervaringen van de leerlingen en schetst vervolgens een situatie waarin een probleem- of vraagstelling besloten ligt. Het gaat om situaties die de leerlingen zelf herkennen. Doordat de leerlingen zich hierin kunnen inleven, vormt dit een betekenisvolle context voor het vervolg van de les.

BASISLES 2: BEDENKEN EN UITPROBEREN VAN OPLOSSINGEN

In iedere les staat een probleem of vraagstuk centraal waarvoor de leerlingen een oplossing moeten vinden. In deze tweede fase stimuleert u de leerlingen om na te denken over oplossingen voor het probleem of vraagstuk dat geschetst is in de vorige fase. Op deze manier besteedt u aandacht aan de kennisdoelen van de les. Om te werken aan de vaardigheidsdoelen gaan de leerlingen actief aan de slag, ze gaan het gedrag oefenen door middel van verschillende werkvormen.

BASISLES 3: TERUGBLIK

In de laatste fase kijkt u terug met de leerlingen op de les. U nodigt ze uit om te vertellen wat ze hebben gedaan en geleerd in de les en wanneer ze het geleerde gedrag nog meer kunnen toepassen.

De fase Terugblik is een belangrijk onderdeel van de les. U hebt deze fase nodig als aanknopingspunt voor de vervolglussen en het toepassen van het gedrag in echte situaties. In de terugblik passeren de kennis en inzichten die leerlingen hebben opgedaan nog eens kort de revue.

DIFFERENTIATIE

De suggesties bij differentiatie kunt u gebruiken tijdens de basisles. Als u merkt dat de les niet perfect past bij wat uw leerlingen al kennen en kunnen, gebruikt u de suggesties om de les beter te laten aansluiten op uw groep. Natuurlijk kunt u zelf ook differentiaties verzinnen naast de suggesties in de les.

PERIODES VAN TWEE WEKEN

Het uitgangspunt van de methode is dat het bevorderen van sociale competentie verder gaat dan alleen een les geven. Het is belangrijk dat de aandacht voor het doel van de les niet beperkt blijft tot één lesmoment. Er zijn lessen voor iedere gedragscategorie en elke les gaat over een doel binnen die categorieën, zoals 'sorry zeggen' of 'feedback geven'. Tijdens de basisles wordt dit doel geïntroduceerd, waarna het gedurende de twee weken na de basisles centraal staat.

In die periode geeft u, naast de basisles, één of meer vervolglesen en staat u geregeld met de leerlingen even stil bij de manier waarop ze de lesdoelen toepassen buiten de les (toepassing).

Als rode draad in de tweeweekse periode hebben we *reminderkaarten* gemaakt. Op deze kaarten staat niet alleen het doel beschreven, er is ook een pictogram van de categorie op afgebeeld. Na elke les hangt u deze reminderkaart zichtbaar op in de klas en komt u aan de hand van deze kaarten telkens terug op het doel van de les.

Door deze opzet maakt u een doorgaande lijn van aandacht voor de ontwikkeling van sociaal competent gedrag in de groep, zodat ook de leerlingen zich realiseren dat sociale competentie verder gaat dan een lesje leren.

TOEPASSING

Doordat u gedurende de weken na de basisles een paar keer tijd vrijmaakt in het rooster, kunt u met de leerlingen terugkomen op de lesdoelen en de toepassingen ervan. U bespreekt dan samen met de leerlingen in een paar minuten wanneer het goed ging: niet alleen binnen school, ook op het plein, in de buurt en thuis. Tijdens de les hebt u kennis en vaardigheden aangeleerd en geoefend. Maar, u wilt niet alleen dat de leerlingen deze kennis en vaardigheden tijdens de lessen laten zien. U ziet het juiste gedrag graag terug bij de rekenles, op de gang, tijdens de gym, op het plein, in de buurt.

Onder het kopje Toepassing leest u hoe u de leerlingen de vaardigheden kunt laten oefenen in echte situaties. Dit kunnen situaties zijn, die u creëert zodat leerlingen uitgelokt worden tot het te oefenen gedrag of dit kunnen situaties zijn die zich toch al voor doen.

VERVOLGLESSEN

In elke les vindt u suggesties waarmee u één of meer vervolglesen kunt geven die aansluiten bij de basisles. De vervolgles duurt ongeveer even lang als de basisles (30-45 minuten) en zal dus net als de basisles ingeroosterd moeten worden. U kunt kiezen welke suggestie u het meest aanspreekt of eventueel beide vervolglesen geven. De suggesties gaan over de categorie en het doel van de basisles. Misschien hebt u zelf ook leuke ideeën voor vervolglesen, bijvoorbeeld een passend boek dat u kunt voorlezen?

WERKBLAD EN/OF KOPIEERBLAD

Tot slot vindt u bij de meeste lessen een werkblad en/of kopieerblad. Het werkblad is alleen bedoeld voor de leerkracht. Het is bijvoorbeeld gevuld met een verhaal, een lied, een illustratie, een brief, de tekst van een liedje, enzovoort. Soms hoort er bij de les een kopieerblad. Dit blad is bestemd voor de leerlingen en moet dus voor de les gekopieerd worden. Op een kopieerblad staat bijvoorbeeld een verhaal dat de leerlingen zelf moeten lezen, een opdracht, een spel, een strip, enzovoorts.

WELKE WERKVORMEN GEBRUIKT DE METHODE?

Zoals u hierboven las, zijn de lessen uit deze methode interactief van opzet. Om u goed voor te bereiden op deze manier van werken, leest u nog iets over interactieve werkvormen. In de methode komt u de volgende werkvormen tegen:

Mondeling:	Klassengesprek of kringgesprek, interview, enquête, een presentatie geven. Hiervoor moet u ook wat weten over: groepsvorming, samenwerken, in groepjes overleggen.
Drama:	Rollenspel, poppenspel.
Lezen:	Klassikaal, in een groepje, individueel, voorlezen, voordrachtlezen, waarbij kinderen de stemmen van de hoofdpersonen vertolken.
Creatief schrijven:	Woordweb, gedicht, elfje, brief, logboekje, strip.
Tekenen en handvaardigheid:	Diverse technieken.